

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni. . . 6 "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON N. 206.

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA Targul Inului Nr. 30

INSERATELE se primesc la administrație. Prețul după tarif și învoială.

Manuscrisele nu se înapoiază.

Puterea Imprejurărilor.

De A. D. Xenopol.

Istoria este produsul unor puteri ascunse ce lucrează asupra sufletelor popoarelor și cari sunt înmănușate în cuvântul evoluție. Oamenii individuali au față de aceasta putere un rol de două feluri. Activitatea lor este îndreptată sau în sensul mersului lucrurilor ajutând și înlesnind îndeplinirea evoluției sau i-se opun și atunci, mai curând sau mai târziu, ei sunt striviți sau cel puțin aruncați la o parte din calea îndrumării fatale a evenimentelor.

Lupta de gânduri, ce se face prin toate mijloacele de răspândire ale ideilor: presa, întruniri, parlamente, dezbateri diplomatice, nu pot avea de efect schimbarea mersului împrejurărilor, ci numai cât alina sau zdruncinarea popoarelor cari trebuie să se îndrepte pe calea indicată.

Să cercetăm cari sunt puterile mari, elementare, cari lucrează acum asupra Europei răsăritene unde se concentrează de câțiva timp mai ales zbuciumările politice.

Tendențele firești ale popoarelor și statelor din această parte a lumii sunt următoarele și ori cât s'ar sili cei interesați să le ascundă, ele ies la lumină ca izvoarele de apă de sub coaja pământului.

În Balcani după răpunerea Turciei și formațiile politice conștințite prin pacea din București a rămas mută sămânță de discordii: dorința Bulgariei de a lua revanșa; neînțelegerile dintre Turci și Greci de la insulele egeene; nevoia Grecilor, Sârbilor și a Românilor de a apăra câștigul dobândit, pe

*) Din cauza unei neregule în tâmpla poștii, publicăm cu o mică întârziere acest articol al distinsului nostru savant.

La întrebarea din urmă comitetul nostru național i-a dat deja răspunsul, care credem, că-l va satisface pe deplin pe mult apreciatul nostru istoric, care cu o perseverență de admirat și cu o pricepere proprie a contribuit în cursul tratativilor la limpezirea situației noastre politice — naționale. Red.

lângă chestia lăturănică a Albaniei, care și ea atinge prin unele părți, interesele tuturor.

Austro-Ungaria puternic neliniștită prin marile schimbări de raporturi de putere întâmplate la sudul ei. Neliniștea provine din întărirea elementului sârbesc și românesc, care sporește puterea de atracție a organismului lor asupra Românilor și Sârbilor din monarhia habsburgică și le dă puteri noi, spre a lupta contra apăsării seculare, mai ales a Ungurilor și a cere egalizarea drepturilor lor cu nația domnitoare. Imperiul cu două capete simte tot sporind discompunerea lui națională și tendința divergentă a popoarelor ce-l alcătuiesc, și dacă dincolo de Leita interesul mai mult dinastic apără încă unitatea statului, dincoace de acest riu, în Ungaria, acest interes este intrupat într'un chip mult mai puternic, acel al poporului maghiar, care vede în această discompunere națională, primejduirea existenței sale.

Ungurii sunt acum poporul cel mai izolat din Europa, fără legătură etnică cu nici unul din celelalte înconjurate, fără mijloc de înțelegere din cauza limbii sale absolut deosebită de aceea a neamurilor vecine și așa de greu de învățat pentru ele, fără pic de simpatie din cauza firii lor atât de deosebită de cea europeană. Ei se uită în jur la îngustimea neamului lor și se gândesc că singurul lor mijloc de scăpare este de-a și întinde pe seama popoarelor supuse omnipotența lor, deci în maghiarizarea acestora. Această tendință este pornită din instinctul cel mai adânc ce laboldește ființa omenescă, din acel al conservării de sine și nu poate fi deci parăsit cu nici un preț de Maghiari, întru cât și singurul lor mijloc de scăpare. De aceea trebuie respinse ca neadevăruri toate protestările lor protivnice, anume că naționalitățile s'ar bucura de libertate. O singură observație de ajuns spre a răsturna toate aceste neadevăruri: aceea că Ungurii nu recunosc în Ungaria decât existența unei singure nații — cea ungurească, iară aceea în adevăr se bucură de toate libertățile și mai ales de voia deplină de a desălița pe celelalte. Ungurii sunt îngrijiați de desvotarea de putere a Sârbilor și mai ales de marile avanturi de statul român, care a radiază dincolo peste piscuri și a sportă puterile sufletului și al poporului român de acolo spre o împrețuire și mai cer-

bicoasă contra apăsării maghiare. Ungurii simt și spun că emanciparea Românilor din Ungaria și întărirea celor din Regat apropiie tot mai mult destinele celor două jumătăți ale aceluiași suflet și ale aceluiași trup și că deslășirea Transilvaniei din Ungaria, va duce, prin pierderea cetății muniților, centrul și inima statului unguresc, la pierirea lui nelăturabilă.

Repetăm: aceasta o spun ei și nu noi.

De aici se explică purtarea Austro-Ungariei în criza balcanică, ajutorarea pe sub ascuns a Bulgariei contra României, mascată în afară prin o aparentă sprijinire diplomatică a aliatei sale; căci este cunoscut că în dualismul austro-ungar elementul conducător este cel maghiar care are mai multă energie, tocmai din cauză că până acum, prin mijloace „meșteșugite”, a păstrat unitatea statului său, unitate ruptă dincolo de Leita în o mulțime de frânturi. De aceea Ungaria a impus mai ales Austriei politica ei și a îndreptat-o în întregime contra elementului românesc. De altfel cum s'ar putea înțelege atitudinea împăratului Francisc Iosif, prietinel regelui nostru, în chestia mitropoliei bucovinene, unde nici un interes unguresc nu era în joc și unde, dacă ar fi predominat numai interesul austriac în conducerea imperiului, el ar fi trebuit să-l rețină de la o prea mare plecare către Ruteni. Sub îndrumirea Ungurilor a trebuit să cedeze capul Habsburgilor și să numească pe rutenul Manastirsky vicar al Mitropoliei Românilor din Chernăuți. Ori unde pot lovi Ungurii în Români e bine, căci slăbându-i în o parte, îi slăbesc în totu. Ce folos însă pentru Unguri, dacă această mică slăbire din Bucovina este compensată prin uriașa dezvoltare militară, economică și financiară a României? Asemenea lovituri piezice nu numai efectul de a destăina mai limpede gândurile ascunse ale Austro-Ungariei asupra neamului românesc și de a-i împinge pe acesta să-și caute mai cu băgare de seamă mijloacele de apărare.

Aceste mijloace sunt însă indicate Românilor tot de puterea împrejurărilor, cari îi îndrumază tot mai mult spre o schimbare în orientarea politicii lor externe. Se pregătește înădă, dar sigur o evoluare a României către altă constelație politică decât aceea în mreșile căreia a fost prinsă până acum. Până

astăzi a fost poate bine că ni-am alipit de Tripla-Alianță. Aceasta încă nu înseamnă că trebuie să rămânem vecin legați de ea, când împrejurările ce se desfășură fără de voia noastră ne împing în altă parte.

Lucrul s-a văzut din timpul crizei balcanice, când numai o oscilare bine cumpănită către Rusia și Tripla-Înțelegeri și îndepărtarea noastră momentană de Austro-Ungaria a făcut cu puțință marea noastră izbândă în întinderea teritorială și înălțarea atât de sus a vasei noastre. Pentru apărarea actului politic cel mai însemnat să văgăit de România în vremile mai nouă — tratatul de pace dela București, — suntem iarăși nevoiți a face cauză comună cu Grecia, Serbia și Muntenegru și cu toate că un rest de diferență — pentru unii neînțeleasă — blamându-se în chipul cel mai fătâș și suferind ceea ce se cheamă un eșec diplomatic din cele mai deochiate. Și aceasta pentru ce? Pentru că a căutat să dărâme ceea ce era făuritor de putere împrejurărilor, de care se adrobește mai curând sau mai târziu ori ce voiață omenescă.

Alte legături plănuite de un ordin deocamdată nu pot încă să se realizeze. O legătură de acest fel între România și Grecia pare a o fi îndrumat tot mai mult spre înfăptuire și vizita diadoulului la curtea română are acest înțeles. Se mai vorbește apoi de o altă încercare cu curtea Rusiei, care iarăși este cu puțință. Cu toate acestea legăturile de familie nu mai au puterea din vremile mai vechi, totuși nu sunt însă lipsite de orice însemnătate și dacă nu pot să îndrumeze politica în chip activ, pot s-o rețină în chip pasiv, încât nici ele nu încetează de a avea un rost în viața popoarelor.

In cotro însă conduc toate aceste lucruri?

Este învederat că la slăbirea Ungariei și întărirea României, va să zică spre o răsturnare a actualei situații politice, când Ungaria prin legăturile în cari stă poate trece drept Stat mare, iar România în forma ei alterată, drept Stat mic.

Și e natural ca să se întoarcă lucrurile, cum e natural ca piramidele să stea pe bază și nu pe creștet; căci Statul ungar se razimă în ultima analiză pe un număr de 7.000.000 de Unguri, iar poporul român până acuma rupt și răsfirat numără îndoit pe atâția Români. În zadar să sforțează ungurii a se împotrivi legilor mecanice, cari cer ca puterile să se echilibreze, ca materiile cele mai grele să meargă în fund, ca corpurile cele mai mici să graviteze în jurul celor mai mari. Îndeplinirea acestor legi este fatală și necesară și ele nu pot fi oprite în lucrarea lor nici în lumea fizică, nici în cea morală.

Aceasta o simt Ungurii în chip instinctiv și de aceea i-a cuprins atâta neliniște față de încercarea contelui Tisza de a împăca pe Români. Îi învinuiesc de trădare a intereselor maghiari și de vânzarea lor către Valachi. Președintele consiliului din Budapesta a fost însă nevoit să îndrumeze o aparență de împăcare sub presiunea Germaniei și Italiei, cari cer ca Austro-Ungaria să facă să înceteze desbinările din sânul ei, dacă este să rămână un element, care nu numai să tragă, ci să și dea folos Triplei Alianțe. A mai făcut-o apoi și cu alte scopuri: Mai întâi pentru a mușamăi regatul român, care să nu mai poată împuța că nu vrea să facă concesiuni Românilor; în sfârșit și a putea desbina pe Români din Ungaria în mai multe partide.

Vor fi Români așa de naivi să se lase înșelați? Ni credem, mai ales după propunerea legii circumscripțiilor electorale, care dă pe față faptul că împăcarea cu Români este numai o nemeală.

Și ce vor pierde Români dacă nu se vor împăca? Căci-va din ei nu vor lua lefuri de perfecți și atâta tot. Cât despre așteptarea unor zile mai bune, d'apoi bine Români le așteaptă de o mie de ani, ce ar fi dacă ar mai aștepta încă un timp oarecare?

Cronica de Duminecă

— Părerii și impresii literare. —

Octavian Goga a publicat de curând o serie de cugetări. Într-una din acestea poetul spune că picăturile de cerneală pe masa unui scriitor sunt ca picăturile de sânge ale luptătorului pe câmpul de bătăe. Comparatia e frumoasă, dar nu-i adevărată. Cred mai curând că picăturile de cerneală pe masa scriitorului sunt martorii elocvenți, cari spun că scriitorul s'a apucat să scrie atunci când nu avea ce spune. Și tot jucându-se cu penița, picăturile de cerneală ce aveau menirea să însemneze o idee, sau o simțire, au căzut pe masă, netrebnice, ca lacrimile vărsate pentru cine-va care nu le merită.

Sunt oameni, cari cred că trebuie numai decât să-și vadă numele tipărit sub câte-va rânduri, stielii nu însemnează nimica. De aici apoi zbuciumul, sforțarea — ce-ți inspiră miță — de a lega două fraze, de a împerechia două rime. Iar, când văd că ochii nu se cypesc cu interes la ceea ce scriu, recurg la artificii, la extravagante ce pot cel mult să dea de gândit doctorilor de boale nervoase.

Sărăcia de idei și secătuirea de simțire a adus pe câmpul literaturii noastre decadentismul cu toată droaia de cabotini, cari în numele „artei nouă” debitează toate năzbătirile, toate imbecilitățile. Recordul lansării acestei arte nouă, făcute de tot ce o tinerime are mai putred și mai corupt sufletește, îl ține „Nouă” revista română, unde îngrijește de partea literară Jidanel Netzier, care sub pseudonimul Ion Trivale, trivializează în adevăr întreg rostul scrisului românesc.

Așa se explică de ce în revista dlui Motru apar toate schimonositurile de pală, toate halucinațiile imbecile, toate scleritățile jigodilor lăinate de popularitate. Așa se explică de ce la această revistă nenorocitul Emil Isac găsește atâta ospitalitate.

Jidanel știe ce face. Are tot interesul să ponegrească adevărata literatură românească, a cărei menire e întărirea și înălțarea spiritului românesc, are tot interesul să batjocorească această literatură, s'o murdărească cu tot ce poate fi mai scârboș și mai lipsit de cinstea de cugetare, cu toate supraștinile unei lepse intelectuale și sociale. Față de această pretinsă literatură, e așa de ușor să

ridice producțiunile cușer scrise în jargon bucureștean, sau ieșan.

Incontestabil o bucară, ori-cât de barbară, a ovreului Moscoviici, care va să iscărească și A. Toma, e de preferat versurilor debitate de creșterii țiguit al Isacului ciujan. Incontestabil că Rodion de la Iași, frate întru Moșcu A. Toma, scrie mai curat și mai logic decât întreaga ceata neghibilor, cari bijblie în „Viața Nouă” a dlui Densușianu.

O, dl Densușianu! Este inesplicabil cum acest savant, neobosit cercetător al trecutului limbii noastre românești, cum acest muncitor fără de preget, acest om cu judecarea atâta de limpede, când este vorba de aprecierea vechilor noștri scriitori, — s'a putut, în lupta literară, să se înconjoare de toți trinitorii, de toți fakirii îngâlbeniți de lene, de toți întăzlași pe bancile liceilor. Dascălul, care, depe catedră constată așa de frumos defectul ră, pe care l-a avut romanticismul asupra începuturilor literaturii noastre, care încușe a se desvoluta sub influența clasicilor latini, scriitorul cu putere de sintetizare, care ne-a dat acele clare și atrăgătoare cursuri de istorie a desvolutării literaturii noastre, cercetătorul care pune atâta luminoasă poezie și știință

în lămurirea rostului păstorilor noștri, — la un moment dat se înconjoară de o gherță de cabotini și începe să pledeze pentru o literatură, în care proția e la ea acasă.

Închipuți-vă pe autorul cursului asupra croniceilor alături de... Emil Isac, Dragoș Protocopescu, Eugen Speranția, Gherghel, Kreutzmann-Crucianu Ștamașade și V. Rașu! Și cu toate acestea, tovarășia este o realitate. Și cel care a căutat odată Câmpul Libertății, azi este în stare să ia condolea și să apere o prăză ritmată, în care se cantă femeile de stradă, întru chipuri ale unor fanazii anormale, ogăzări în cari s'au ogândit ochii ce nu s'au deschis nici odată în fața adevărului frumos, extravaganț de limbuțe ale celor mai spurcate gânduri. De ce? Pentru mandria atâta de loțenă de a fi inițiatorul unei direcții noi.

Așa ne este dat să vedem apoi că dl. Ovid Densușianu nu se simte înjosit când își vede numele — de care este legată o rodnică și foloșitoare muncă științifică — alături de pigmeul ce iscălește rânduri ca acestea:

În vecini game, sbiară, plăge clavirul. Jourfixe... femeile. Cavalierii. Țigărilile.

Și căleții albi au fugit de pe stradă, Căci vardistul vorbește cu o fată rea... Plouă. Tot plouă... Strășinile vescu. Apa lor tânără curge prin canale.

Femei bătrâne adună apă în butoaie. Este foarte noaptea și foarte întineric. Lămpile privesc bete cu lumina lor iestăină.

Și'n catedrală turnul a'ncepăt să-și nămere glasul, Un fier din fabrică răspunde clopotelor Glas de fum răspunde glasului de cer. Să elocnesc credințele.

Și muncitorii vin încet pe străzi. Să luminează. Noaptea așteaptă. Ciocul meu de nerb te la clopotele catedralei.

Cântați, cântați, voci sunt atâția care plâng Cântați, cântați, cântarea celor ce sunt apăsați.

Și strada s'a trezit. Absent, absent, a zecile-a pahar. (Emil Isac)

Că dl Motru lasă să se publice în revista d sale năzbătirile tuturor otrepilor intelectuale, halucinațiile tuturor neghibilor și descreațiilor, nu ne surprinde. Dl Motru e profesor de psiho-

Lupta națională în camera ungară

Proiectul împărțirii cercurilor electorale.

În ședința de Joi, 19 Febr., a camerei ungare au luat cuvântul la desbaterea proiectului împărțirii cercurilor electorale deputații noștri d-nii V. Damian și Dr. Ștefan C. Pop prezentând cu demnitate deosebită poporul românesc față de acest faimos proiect. Dăm în următoarele după ziarul parlamentului, parte în extras, parte verbal discursurile deputaților noștri:

Discursul d-lui Damian.

D-l deputat Vasile Damian constată, că clasa țărănească nu se poate valida pe terenul electoral nici ca până aci, după dispozițiile cuprinse în proiectul pentru circumscripții și în legea electorală votată. Parlamentul viitor nu va fi expresiunea voinței poporului, nu va fi parlament popular, ci parlament de clasă.

Conform noii reforme numărul alegătorilor nu se va urca, cum pune în vedere legea, pentru-că va fi mic numărul acelor, cari pe lângă știința de carte, să aibă o dașie de 20 cor. sau dacă nu știu scrie și cetii, să aibă de plătit cel puțin 40 cor. dașie. Dacă se va pune în aplicare legea electorală votată, se va vedea cât de mult se abate ea de la principiile democratice și pe terenul extinderii drepturilor cât de departe a rămas de măsură, ce se potrivește cu conceptul unei reprezentanțe populare.

Dar atât legea cât și proiectul au o parte de excepționat din punct de vedere de rasă. Întăresc supremația maghiarilor, dând favoruri față de naționalități, mai ales față de Români, în special în Ardeal. Aceasta reiese și din declarația prim-ministrului Tisza, făcută în clubul partidului muncii, în care a arătat că în Ardeal Românii vor avea asigurată abia 6 cercuri electorale. Dar ne-o dovedesc și cifrele. Circumscripțiile se înmulțesc cu 22 iar naționalitățile sunt lipsite de 10 circumscripții. Aceste 10 revin exclusiv în Ardeal. Astfel sportul în favorul maghiarilor este de 32 de circumscripții. Dar la compunerea circumscripțiilor iarăși se deschide un vast teren pentru violență. Pentru-că pe lângă principiul fundamental, care se bazează pe numărul sufleteilor, pe știința de carte, pe contribuție și numărul alegătorilor, se lasă în considerare și drepturile câștigate pe bazele istorice și tradiționale, ponderozitatea politică, starea materială etc. și se folosesc unde le recer interesele de partid și de rasă. Dar un principiu însemnat nu s'a luat în seamă. Se putea recere să se constate, căți soldați se înrolează din fiecare județ. Și pentru controlarea acestor diferite date, trebuia să se arete în procent de contribuția și starea culturală a locuitorilor.

D-l Damian spune, că se recere un studiu de zile întregi pentru a putea constata, dacă împărțirea e corectă sau nu. De aceea dânsul va arăta numai în liniamente generale, că împărțirea circumscripțiilor în Ardeal nu e justă, mai ales în ce privește naționalitatea română și că aceea s'a făcut din punct de vedere de partid și de rasă.

Ca să iasă aceasta la iveală, face o comparație între câteva județe din Ardeal. Relevează județele Hu-

nedoarei și Albei inf. În Hunedoara au fost 6 circumscripții, acum vor fi 5. În Alba inf. erau 7 circumscripții și acum se reduc la 4. Reducerea se motivează cu aceea, că locuitorii în privința culturală și materială nu corăspund măsurii de validitate, luată ca bază.

Aceasta afirmație nu e adevărată, mai ales în unele cazuri. Datele ne dovedesc.

În județul Hunedoarei numărul populației în procente e de 813, numărul știutorilor de carte 408, darea 4'15, numărul alegătorilor 440 și deputați 5.

În județul Albei inf. numărul locuitorilor este în procente 526, știutori de carte 3'14, darea 3'19, numărul alegătorilor 225, deputați 4.

Dacă comparăm aceste date, cu datele analoge din județele Brașov, Cluj, Treiscaune și Odorheiu, rezultă că județul Hunedoarei ar trebui să aibă 8 și Alba inf. 6 circumscripții. Dacă luăm în general datele din județele ardelen, ajungem la rezultatul că în proporția numerică a locuitor, fiind în Ardeal un milion și 600 mii de Români din numărul total al locuitorilor de două milioane și 600 de mii, s'ar reveni din cele 65 de circumscripții ardelen, 36 Românilor și nu cum e prevăzut în proiect: 42 ungurești, 10 române și restul săsești.

În chipul acesta dovedind nedreptatea ce se face, d-l Damian termină documentata sa vorbire, accentuând, că chiar dacă s'ar eschide din parlament, pe cale legală, deputații români, ei vor lucra și mai departe pentru poporul român și vor intra iarăși în cameră când validarea principiilor democratice va deschide porțile parlamentului.

Discursul deputatului Dr. Ștefan C. Pop.

Înainte de-a lua cuvântul la proiectul de față trebuie să dau expresiune surprinderii mele, că lipsesc din această sală tocmai acei stăpâni domni, cari alinații nu-au suspiciuni și ne-au imputat, că ne abțim em de desbaterea acestui proiect, fiindcă am fi fost satisfăcuți pe toate terenurile și prin urmare că nu mai avem motive să ne batem capul cu acest proiect în fața acestor insinuări trebuie să constat, că a putea fi desmăniț, că partidul naționalist a luat întotdeauna parte la desbateri împinându-și după cât i-a stat în putință, datorințele sale. În prejurările au adus cu sine, ca atunci, când am crezut că opoziții li s'a adus o violare, să ne identificăm până la un punct anumit cu opoziția maghiară, a-decă să protestăm în contra acelor violări. Aceasta însă nu le-a împedat să luăm parte la desbateri și să ne împlinim datorințele.

Ne-a bătut la ochi cu deosebire observarea făcută de dep. Bakonyi, că e suspect, că ședințele comitetului național coincid tocmai cu desbaterile acestui proiect, și că noi, cari surtem de altfel destul de mobili, observăm o atitudine înșușită. Dacă d-l C. Pop s'ar fi informat mai bine, ar fi aflat, că tocmai în acea zi ominoasă 80 fruntași ai poporului român au enunțat de neacceptabil acest proiect, considerându-l de una din pedecile principale ale înțelegerii.

Opoziția de altfel și-a făcut din tratativele contelui Tisza cu noi o

armă atât în contra noastră cât și în contra guvernului. Nu vreau însă să discut această chestie acum, fiindcă d-l prim-ministru a declarat, să va prezenta întreg complexul acestor tratative camerei, pentru ca fiecare să-și poată spune cuvântul în această materie. Cu toate acestea tin de lipsă să fac o declarație, pe care rog cu deosebire o poziția să nu o treacă cu vederea. Noi nu agităm în contra unității statului, noi nu ne ocupăm cu tendințe iridentice, o astfel de direcțiune politică la noi nu există, prin urmare resping cu toată hotărârea astfel de acuze, vie ele din partea oricui (Aplauze vii în dreapta). Repet, la noi nu există astfel de porniri. Dacă însă se va continua această ațătare meșteșugită la ură, cu care se ațăta cu deosebire de pe băncile opoziției, prin presa lor ba — ce e mai mult — chiar și prin instituțiile culturale și dacă prin astfel de agitații se vor crea curente iridentice, atunci să nu fim noi făcuți responsabili pentru aceste uramări.

O voce. Atunci veți merge la Seghediu!

Dr. Pop. Trecând la importantul proiect al împărțirii circumscripțiilor electorale, constat, că atunci când s'a desbătut proiectul de reformă electorală, care era cel puțin tot atât de important ca și actualul proiect, acei d-ni din opoziție, cari ne-au învinovățit că ne-am retras în fața desbaterii acestui proiect, n-au fost prezenți și astfel am ajuns eu să reprezint în cameră la acel proiect punctul de vedere opozițional. Am spus atunci că proiectul reformei electorale prezentat de guvern e departe să satisfacă postulatele adevăratei democrații, precum e și acel document proiect al reformei electorale, care a fost tichit de opoziția coalizată. În privința aceasta mă provoc la declarații făcute ieri de deputații opoziționali Rakovsky și Hollo, cari eschidă a limite adevăratul vot universal și egal. În schimb noi am depus pe biroul camerei un proiect al reformei electorale, care singur e în stare să rezolve în cel mai democratic și patriotic mod problema importantă a reformei electorale. Ce folos însă, dacă nu s'a priat.

În ce privește actualul proiect, acesta — durer — suferă de aceleași greseli ca și proiectul votat al reformei electorale. Ținând cont de declarațiunile guvernului, cari culminează în asigurarea supremației maghiare luând în consecință ca bază inteligența alegătorilor, a fost natural ca prin actualul proiect să se comită cele mai mari nedreptăți față de stările din Ardeal. Cu privire la situația din Ardeal s'emi permis a atrage atențiunea camerei asupra următoarelor împrejurări. Nu e permis a aplica față de Ardeal aceeași măsură ca față de Ungaria, căci, deși Ardealul a fost unit cu Ungaria prin articolul de lege LXIII din 1868, tocmai această uniune precum și tratativele, care au premers acestei uniuni, au asigurat Ardealului o situație distinctă în mașinaria statului. În structura statului se aflau astfel de drepturi câștigate, pe cari le a primit legislația de-atunci. Dreptul public maghiar, reprezentanții acestui drept și parlament-le au sus inut în totdeauna, că uniunea este o lege fundamentală, și când au fost Români trași la răspundere pentru agitație în contra uniunii, li-s'a croit pentru aceea atât de grele pedepse, fiindcă au agit în contra unei legi fundamentale. Dacă prin urmare aceasta e o lege fundamentală, atunci aveți datorința să trageți din aceasta toate consecințele aplicându-le în noua lege electorală precum și în noua împărțire a cercurilor. Cred că e de-ajuns să mă provoc în privința aceasta la scrisorile și vorbirile lui Deák Ferencz, din cari rezultă că eu stau pe bază legală, când cer pentru Ardeal o situație deosebită la hotărârea numărului mandatelor ardelen.

Se știe doar că Românii au desfășurat prin numeroase deputații cea mai mare opoziție în contra uniunii și-atunci Deák Ferencz a fost acel bărbat care i-a înșușit că toate drepturile națiunii române vor fi respectate, drepturi cari asigură populațiunii Ardealului o situație specială.

În consecință n'ar fi fost permis deloc guvernului să reducă numărul cercurilor ardelen. Opoziția se plânge că s'au luat Ardealului 9 cercuri, dar ce să zicem noi, față de cari s'a comis cea mai grozavă nedreptate. Din motivarea proiectului împărțirii cercurilor rezultă, că în regiunile locuite de Români au fost 42 astfel de cercuri, în care Românii au avut absolută majoritate. Numărul acestor cercuri s'a redus prin noul proiect la 27, și mi-e teamă că noi Românii nu vom ajunge să deținem nici măcar 6 cercuri. Sunt 14 comitate, în care Românii sunt în majoritate; în absența majorității în 11 cercuri iar în majoritate relativă în trei comitate. Aceste 14 comitate aleg laualți 63 deputați.

După regulile matematice ar trebui să deținem noi Românii din aceste cercuri cel puțin jumătate, dar și în cazul acesta ni s'ar face o nedreptate, căci în

11 cercuri suntem în absolută majoritate (60—70—80%) ceea ce ar corespunde unui număr de 40 deputați.

Nise spune însă deja de-pe-a-cuma — căci încă nu se cunoște cu siguranță arondarea comunelor — că vom avea probabil numai 27 cercuri cu majoritate română. Dar reușita deputațiilor naționali în aceste cercuri e încă foarte problematică.

Di ministru de Interne ne-a spus, că punctul de plecare la elaborarea acestui proiect a fost asigurarea supremației națiunii maghiare și a rolului conducător al clasei intelectuale. Supremația, care se desvoată din puterea ei proprie, n-o va combate nimeni, dar în contra unei supremații, susținute cu mijloace oficiale, în contra violării drepturilor va trebui să protesteze oricine om drept și cinstit.

În continuare dep. Pop spune proiectul unei critici amănunțite din punctul de vedere al numărului cercurilor distribuite în comitate diferite, cu deosebire în comitate locuite de Români, și arată că pe acest teren sau comis cele mai mari nedreptăți. Înșuși motivarea proiectului recunoaște, că orașul Budapesta ar fi primit numai 20 cercuri dacă s'ar fi luat în considerare numai numărul populației. În ce privește comitatele ar fi trebuit să se aplicе aceeași măsură, căci ceea ce de pildă s'a dat comitatului Treiscaune, trebuia să se acorde și comitatului Hunedoarei, aici însă s'a aplicat altă măsură.

Statistica oficială stabilește, că Românii fac 22,5% din totalitatea locuitorilor țării.

Contele Tisza: Oho! 16%!

Dep. Pop: 22 procente. Conform statisticii oficiale numărul Românilor trece peste 3 milioane. În cazul cel mai rău ni s'ar cuveni a șesa parte din mandate. Noi însă nu pretindem un număr atât de mare ci ne-am mulțumii și cu jumătate, adică aproximativ 30—35 dep. Căci suntem gata a da maghiarilor toate privilegiile, de a fi favorizați de capacitatea lor de inteligență, de suportarea sarcinilor etc. Vreau să constat însă numai atât, că acest proiect răpește în măsură și mai mare drepturile noastre, ca legea acum în vigoare. Știm că, înșurând doloanțele noastre pe acest teren, tocmai la urechi surde. Prin urmare ru mai continui.

Țin însă de încheiere să fixez următoarele: speranța noastră este că nici reforma electorală și nici actualul proiect nu vor fi de durată lungă. Speranța noastră este că Ungaria trebuie necondiționat democratizată, pentru ca să urzeze epoca mulțumirii și prosperității generale. Aceasta este unica noastră mângâiere față de actualul proiect și față de reforma electorală deja sancționată.

Nu primesc proiectul de lege.

Ce va urma?

Acțiunea partidului național. Atitudinea guvernului. — Partidul va avea candidat la Lugos. — Marea izmul discreditat.

Budapesta, la 19/II.

După votarea rezoluțiunii enunciate în ce privește chestiunea împăcării, obiectul discuțiilor în comitet a fost stabilirea viitoarelor acțiuni, care este de natură foarte radicală. Se înțelege că unele dispozițiuni luate, nu pot fi date publicității. În general vă pot însă raporta despre următoarele hotărâri importante:

1. Delegarea unei comisii din trei, constând din d-nii Aurel Lazar, Victor Onișor și Romul Boila, cu scopul de a compune o carte instructivă pentru marea publică românească (îndeosebi pentru țărâni) despre compunerea și mnuarea listelor electorale și descrierea diferitelor acte de alegeri, în legătură cu acțiunea de organizare generală a partidului.

2. Înființarea unei biblioteci populare politice a partidului.

3. Editarea unui op diplomatice, care să cuprindă toate actele și procesele verbale cu privire la chestiunea împăcării.

4. Editarea unui memoriu cuprinsând gravaminele noastre pentru înfrumarea străinătății.

Programul de muncă, de sine înțeles, nu se esuriază prin aceste patru puncte. Partidul după toate informațiile noastre va desvolta pe toate terenurile vechi noastre publice cea mai intensivă activitate.

O atitudine de tot enigmatică pare a avea însă guvernul. Unul dintre factorii hotărâtori la conducerea partidului nostru mi-a declarat astăzi, că

atunci când delegații comitetului național s-au prezentat la contele Tisza comunicându-i rezultatul negativ, ministrul preșe-

dinte și-a exprimat adâncă sa părere de rău, că tratativele avuseră un atare sfârșit, exprimându-și speranța, că ceea ce nu s-a putut face în trecut și acum, se va putea face în viitor. Tratativele au eșuat — mi s'a spus — pentru singurul motiv, că nu numai opinia națională maghiară, dar mai ales elementele cari sprijinesc politica contelui Ștefan Tisza au adus prin intermediarii la cunoștința lui Tisza, că ei sunt gata să spargă chiar și partidul muncii în cazul dacă se va încheia pactul cu românii.

Tisza a rămas pe față tot omul cel vechiu, reprezentantul șovinismului maghiar, dar în schimb nu-i stă în putere și n-are mandat nici dela forari mai înalte, ca să potenteze politica de asuprire față de români!!! Iadată ce poporul român va simți și va aduce la cunoștința acelor, dela cari sperază îmbunătățirea stării lui, continuarea politicii de asuprire—guvernul Tisza nu se va mai putea susține!

Va se zică dela atitudinea viitoare a guvernului depinde soarta aceluia, pentru-că lavina pornită de marii noștri înaintași pentru emanciparea noastră completă națională nu e în stare să o oprească deacum înainte nici un guvern maghiar și prin urmare nici cel alui Tisza!!

Situația e clară: Tisza a ajuns într-o dilemă, sau mai corect într'un vârtăj de unde nu e scăpare.

Deasemenea s'a întunecat cerul așa numiților »moderați« odată pentru totdeauna. Ei s'armanii se bucurau întotdeauna de lașitatea câtorva români și de atitudinea neutră a prelaților noștri. Dar acum, când partidul național român l se da cea mai întinsă libertate de organizare iar prelații români s'au declarat într'u toate solidari cu comitetul e o împisibilitate materială formarea unui partid »moderat«.

Nici n'ași mai aminti acest lucru, pentru-că de strigi, que noi sunt... dar să ivesc mareu stiri fantastice după eşuarea tratativelor prin coanțele ziarurilor maghiare, cari sunt lipsite de v'un temău serios și sunt menite a-nume să aducă în eroare publicul românesc. Guvernul s'a convins despre faptul, ce se știe de zeci de ani, că nu numai o parte a românii, dar întreg poporul românesc dela vladică până la oporică are și recunoaște numai un singur reprezentant politic care este: Comitetul național. Nu vrea deci să auză de înghetarea vre-unui partid moderat, care ar recere cheltueli multe și zadarnice.

Partidul național își va pune un candidat oficios la Lugos unde pe cum se știe se va face în decurs de 3 săptămâni o noua alegere.

Z.

La alegerile colegiului III de deputați în camera României au reușit 38 liberali, 1 cons. democrat și 1 independist.

Pressa streină și eşuarea tratativelor.

Die Zeit

...Din punct de vedere al politicii externe, eşuarea tratativelor este foarte regretabilă și contele Czernin, reprezentant Monarchiei, la București, nu a prevăzut probabil ceea întâmplare, atunci când a făcut enunciatele declarațiuni.

Reichspost.

După ce constat, că șovinismul maghiar a refuzat din nou o satisfacție Românilor ajunge la următoarea concluziune:

„Un nou curs în Ungaria, o rezolvire cinstită a chestiei naționalității, este pentru monarhie cel puțin tot atât de mult, cât ridicarea contingentului recruțiilor, căci ar fi într'adevăr o politică imposibilă să te aperi cu toată puterea în contra dușmanului de la poartă, dar să arunci afară, cu o ușurință lipsită de orice scrupul, propriile tale popoare, prin porțile patriei“.

Vilag.

Dintr'un articol al cunoscutului publicist Biró Lejos reținem următoarele:

...Oricine va fi urmașul contelui Tisza, el va trebui să facă pacea națională nu fiindcă așa se vrea la Viena, ci fiindcă aceasta e în interesul existenței statului ungar și în interesul poporului ungar. Pacea națională trebuie făcută și aceasta va fi datorită opoziției.

logie. Pentru cursurile d-sale are nevoie de experiențe. Anumite cazuri patologice trebuiesc studiate, anumite manii trebuiesc explicate. Observatorul cu minte îl lasă pe maniac noturburat și-l dă toată libertatea să se manifesteze. Numai astfel va putea apoi stabili o lege, pe care s'o ilustreze cu observațiile culese dela clienții săi.

Sunt sigur, că d-l Motru va publica în curând vre-un studiu despre mania artistică. Va arăta la ce se pretează sufletele maniacilor de acest soi, la câte înșoșiri și pehlivăni, la câte gesturi de disperare, la câte trivialități, numai ca să se vorbească de dăniș, să se găsească cine va de teapa lor, care să i numere între artiști. Asigură l pe maniacul artei că e nevoie, spre a se face cunoscut, de calmone — și i a doua zi va găsi măduvă în fier, ciuc la oameni, contese ridicate din stăruință, cai verzi pe pereți!

Ce urmărește d-l Motru ca specialist în ale psihologiei îl privește. Ar face însă bine ca să-și cheme maniacii în sala de studii, să culegă observațiile numai cu studenții împreună, iar nu să le facă în publicitate. Disecarea cadavrelor se face la morgă, ușile salerei fiind închise și luându-se cele mai severe măsuri de desinfecare. D-l Motru face această operă în public. Și face rău. Mulți naivi pot crede, că d-a să drept pilde de literatură nazbilitate pe cari Netzerul său le publică în revistă.

Dar d-l Densușianu? D sa nu face studii de psihologie. Vrea să inițieze un curent nou? Nicăiri nu este mai ușor ca la noi să fi original. Ce minunor ne-a dat un Wagner din vechile tradiții ale Germanilor! De ce nu și-a îndreptat d-sa privirea spre poezia frumoasă, caldă, cinstită, care rămâne uitată în lezendele noastre, în baialele și cântecile noastre, în manuscrisele, pe cari d-sa le-a răsfolit poate de atâtea ori?

Poate, în cazul acela ar fi găsit suflete, cari să-l înțeleagă și nu ne-ar fi fost dat să vedem lăfându-se pe scena teatrului național pe teaua alba nezobulgarului Victor Atanes, zis și Victor Eftimiu, care, sub titlul de »Inșușă te Margăritec«, ne-a dat cea mai oribilă mutilare a poeziei basmelor noastre. A făcut din chipul frumos al eroilor noștri din basme cam ceea ce fac comitații neamului lui cu renorocitele victime ce le mutilază. Un public îmbibat de otrava sufletească ce i s'a servit ani de-arând n'ar fi încurajat asemenea înscenare de măscărici, pe care o vezi, esact același, la toate panoramele de bilou. Și nu ar fi avut curajul atâți alții să nesocotească cu o stupidă impertinență tot ce pornește din sufletul dornic de viață și de lumină al ace-tui popor românesc.

R. Silviu.

Publicul românesc și comitetul național.

— Părerile unui bărbat de încredere, care a participat la desbaterile comitetului național. —

Bpesta la 19/II.

De când s'au reluat tratativele de pace, presa soviniată a reușit să strecoare oareși cari bănuțeli în rândurile noastre, învinuind în forma cea mai bătărană comitetul nostru național, ba aceste ziare nu s'au silit să plaseze chiar și prin ziare străine (Noues Wiener Tagblatt) știri despre o proțina nemulțumire ce ar domni în sânul românilor împotriva conducerii noastre politice. De sine înțeles, că poveștile aceste fantastice n'au să întunece mintea nimănui. Coresp. Dv. a ținut totuși să obție părerile unui bărbat de încredere care, deși nu este membru în comitetul național, e cunoscut de un aprig luptător național. Iată ce ne a spus fruntașul român:

— Membrii comitetului central al partidului național român, delegați pentru a tracta condițiile de pace în vederea stabilirii unui acord între poporul român și guvernul ungar, s'au dovedit de politicieni atât de iscusii, precauți și prevăzători, încât pe lângă susținerea neștirbită a programului partidului național român au știut să smulgă guvernului ungar recunoașterea, că în țara aceasta este un popor cu dolanțe, cari trebuie sanate și că acest popor are drept la existența națională și spre acest scop are și dreptul de a se organiza în partid deosebit. Ofertul de îmbunătățiri făcut de guvernul ungar poporului român în decursul tratativelor învoalvă în sine obligamentul guvernului de a le face aceleași și fără de pact, în schimb însă comitetul național a ieșit fără de-a lua asuprași obligamente sau sarcini din aceste tratative.

Am avut încă odată prilejul de a-mi întări convingerea, că soartea poporului nostru e încredințată unor oameni absolut conștienți și hotărâți în acțiunea lor.

Z.

Tisza despre tratative.

Mult așteptatele desvăliri ale lui Tisza asupra tratativelor cu România s'au făcut în ședința de ieri a camerei. Ca întregire la raportul nostru telefonic de ieri, mai dăm azi următoarele din vorbirea lui Tisza:

La început Tisza, față de acuzele ce s'au ridicat contra lui, ține să declare, că trecutul lui de aproape de trei decenii în viața publică, exclude ori ce presupunere, că el ar fi putut avea alte principii în această chestiune, deosebite de principiul altui maghiar. A rată apoi că el s'a interesat de mult de înțelegerea cu România, și a lucrat în direcția aceasta. Aminteste, că a fost la instalarea episcopului Coldiș și a ținut o cuvântare în interesul prieteniei maghiaro-române. Impresionat de această vorbire vicarul Mangra azi e aderentul prieteniei maghiaro-române. Trecând la tratative, declară, că la două dorințe ale comitetului național s'au ivit lipsa de garanții: în ți nuturile românești să fie aplicati oficiali români și în circumscripțiile electorale unde locuitorii sunt mai mult români, să fie și alegătorii români în majoritate. Referitor la prima pretențiune, Tisza n-a avut de obiectat nimic, căci e de lipsă ca și inteligența română să ia parte la administrație. Ce se ține de alegători, chestia s'a ivit când materialul dreptului electoral era fixat. Din legea votată s'a putut vedea, că vor fi mai puțin alegători români, decât cum s'a contemplant din partea Românilor.

Circumscripțiile cu majorități române abia sunt 36. N-a fost vorba, că în aceste circumscripții ce deputați să fie aleși, de ce credințe politice. Și nu s'a vorbit nici când despre aspirațiile personale ale conducătorilor poporului român.

Ce privește partidul român. Tisza zice, că nu e contra ca cetățenii români să formeze partide politice române, în cadrele legilor și să facă politică comunală.

În ținuturile locuite de români aplicarea de până acum a limbii ro-

mâne, în viața comunală și comitatensă, rămâne neschimbată. Oficialii au să cunoască limba poporului.

În clasele superioare ale gimnaziilor din ținuturile cu naționalități, să se introducă limba română sau altă limbă naționalistă, ca studiu facultativ. La judecătorii și în administrație poporul să se folosească verbal de limba maternă, dar procesele verbale au să fie luate în limba maghiară.

Tisza a promis, că va sprijini interesele economice al Românilor.

Pe terenul instrucției, Tisza n'a promis revizuirea legii lui Apponyi, referitor la școlile populare, dar ea va fi aplicată cu toată obiectivitatea și bunăvoința.

Cum vedem numai promisiuni vagi și nesigure, cari nu schimbă întru nimic situația de azi. Ele vor eși mai pregnant la iveală, când se va discuta în cameră expozul lui Tisza

O nouă expediție la polul sudic.

Nu s'a împlinit nici un an, de când a sosit vestea s'gduitoarei catastrofe, care a pus capăt expediției dela polul sudic a nfericitului căpitan Scott. O tragedie înfricoșată s'a petrecut în imperiul zăpezii și al gheții vecinice, pe care omenimea voiește acum să-l cucerască. Căpitanul Scott, care a pornit cu câteva luni după expediția lui Amundsen, ca gloria descoperirii polului sudic să o asigure pentru Anglia, după eforturi extraordinare a ajuns la pol, dar a găsit acolo fălând steagul norvegian și cu tristețea descoperitorului lui prevenit a pornit la drum înapoi. Dar la reîntărcere norocul l-a părăsit, căci rătăcindu-se în urma aliorși celei mari, a pierit în marea de zăp.dă împreună cu tovarășii săi.

Încă ne sunt vii în memorie dureroasele și mărețele șire, pe cari eroul polului sudic le-a adresat națiunii engleze înaintea morții sale și în cari apela la generositatea întregii Anglii, pentru a cărei glorii s'a jertit, de a-i ocroti soția și copilașii rămași acasă. Dar pe când amintirea catastrofei mai trăiește încă, o nouă expediție se pregătește, care voiește să întreaacă cu mult pe cele de până aici.

Conducătorul noii expediții, Shackleton, nu e o figură necunoscută. Cu ocazia expediției din anul 1908—9 a ajuns până în apropierea polului sudic (88°23'), când în lipsă de proviant a fost silit să se reîntărcă. Acum însă înstretând polul sudic dela marea mare, voiește să bată recordurile de până acum.

Antecesorii săi — atât Amundsen cât și Scott — au ales ca punct de plecare marea Ross (Oceanul pacific), reîntărcându-se în același loc. Shackleton însă voiește să procedă în alt invers. Plecând din marea Weddel (Oceanul Atlantic 78°) și străbătând peste pol, voiește să și sfârșească drumul în partea contrară a continentului în marea Ross (78°), făcând un drum de peste 9000 km. Afară de aceea ghețurile dinspre marea Weddel sunt cu totul necunoscute. Va îngreuna foarte mult expediția și împreriunea, că nu va putea să procedă ca antecesorii săi, lăsându-și proviant în drum pentru reîntărcere, ci întreg echipamentul trebuie să l ducă cu sine.

Pregătirile deșt în tăcere decurg cu mare zor. Shackleton voiește să-și asigure reușita prin întrebuintarea celor mai noi invențiuni ale lumii moderne.

Va duce cu sine două sănii-aeroplan, cari nu sunt altceva decât sănii provăzute cu motor în felul celor dela aeroplane și cari sănii — după experiențele din Canada — încărcate cu cate 1000 kgr. în caz de vânt favorabil, pot face un drum de 10 km. pe cară, ceace — luând în considerare împreriurările polare — este o înălță extraordinară. O a doua inovație va fi întrebuintarea telegrafiei fără fir în așa chip, ca să stea în continuă legătură cu lumea externă. Astfel repetarea tragediei căpitanului Scott va fi mai puțin probabilă, căci în caz de pericol, pot cere în grabă ajutor.

În urma experiențelor lui Amundsen, Shackleton va duce cu sine câinii din țara eschimoșilor în număr de vre-o 120, a căror dresare a și început-o deja.

Expediția este proiectată pe toamna acestui an, iar reîntărcerea — dacă împreriurările vor fi favorabile — pe primele luni ale anului 1915.

Chiel'urile expediției sunt proiectate cu suma de 1,200,000 cor. Spiritul de jertfă al națiunii engleze în chestii științifice, îl caracterizează mai bine faptul, că întreaza sumă a fost pusă la dispoziția lui Shackleton de un prietin al său, care voiește să rămână necunoscut în fața publicului mare.

Astfel servesc englezii interesele omenimii, aducând jertfe materiale extraordinare și neșitând să și expună chiar viața, când e vorba de înalntarea științei și de gloria patriei.

n. b.

ȘTIRI.

— 8 Februarie 1914.

Știri din România. Dl. Haralamb G. Lecca a fost numit inspector general al teatrelor din țară.

— Dl. C. Sandu Aldea a fost numit inspector domeniul cl. l. în direcția pescărilor.

— Regele a semnat decretul prin care grațiază de restul osândei, pe Millian-Maximiu (condamnat la 4 luni închisoare) State Teodorescu (condamnat la 8 luni) și A Calavri (condamnat la 6 luni închisoare) pentru însăltă superiorilor lui cu prilejul campaniei în Bulgaria.

Tango?! Din partea unui student universitar din Pesta primim următoarele rânduri:

»Astăzi: 'intelligență, meseriași, ne gustori, toți joacă tango. Se fac »serate tango«, »cravate tango«, »ghete tango... Boala aceasta p'cioasă a trecut și la noi, apacului popor dela poalele Carpaților. N'ași vorbi despre el, dacă la o petrecere în Br... domni și domnișoare nu știu să joace hora și alte jocuri naționale. Ce vreți? Ne trebuie... tango. Și mâne poimâne ne-om trezi și noi cu... »oșinci tango« și cu »mălmăz tango... D-șoarele și tinerii noștri, desigur, că pot găsi o altă ocupație mai nobilă și mai frumoasă, decât să joace acest dans, nepotrivit pentru omul cult«.

Aceste șire ale preinului meu A. N. scr se într-un foileton al »Gaz. Tr.« imi vin involuntar în minte, când ceteșc invitarea »Clubului sportiv român din Cluj« la petrecerea ce o va aranja în ziua de 28 Febr și cu care ocazie participanții se vor desfăta nu numai în privirea pitorescului nostru port național ci și a neesteticeului joc »Tango«, vrednic de localurile dubii și obscure a orașelor mari, cari i au dat ființă și cari îl cultivă cu atâtă predilecție. Da, sunt laudabile inițiative e pline de avânt țineresc ale universitarilor din Cluj de a-și desvota prin sport puterea fizică și tordeodată indirect și forțele intelectuale, dar să nu uite, că sufletul nostru încă nu e s'arat intr-atăta oșpăci subtile, încât să lăsam să pătrundă în el tot felul de epricii și note discordante, cari ușor îi pot strica armonia. — n. b.

Ce i în Țara Oitului? Referitor la știrea publicată sub acest titlu în unul din numeroși trecuți ai »Gazetei«, primim următorul răspuns:

După informațiile ce le-am putut lua în cumuna Viștea de sus, țăraniul Ioan Pei u din această comună, împreună cu niște feciori s'au dus în păduricea ușa Corbi sa și iae coade de greblă. Ioan Peicu a fost pus de pază, ca nu cumva să fie surprinși de păzitor. După ce tovarășii lui au dispărut prin tușig, s'a și ivit în apropierea lui Peicu păzitorul de pădure. Peicu a luat-o la fugă. Păzitorul l'a somat să se oprească, dar fiindcă fugarul nu s'a supus somațiune, păzitorul a pușcat cu aluce după el, nimerindu l într-o mână și puțin umărul. După informațiile ce le am, Peicu e azi acasă, sănătos. De vină în această afacere sunt Vișteni: de sus, cari după cum m'e se spune, au păgăbit mult pădurea Corbenilor. Nu este deci o întâmplare din care s-ar putea face caz de acuză. — Cor.

Statistica oficială a imigrațiilor americane. Guvernul Statelor-Unita a publicat zilele acestea statistica oficială despre numărul streșinilor imigrați anul trecut în țara dolarilor. După cum rezultă din această statistică, numărul streșinilor imigrați în acel an în Statele Unite ale Americi e de 1,197,892, adică cu 395,000 mai mulți decât în anul precedent. O imigrare în proporții atât de mari n'a mai fost din anul 1907. Cea mai mare parte a imigrațiilor e din Rusia: 291,049 urmează apoi Italia cu 265,542, Aus ria cu 137,245 și Ungaria cu 117,580, restul din celelalte state ale Europei și din Azia de vest. În puterea legii, autoritățile maritime au respins 3461 persoane Foile din New York și cercurile politice discută viu chestia împiedecării imigrațiilor, susținând că după ce populația Ununei trece de 100 milioane, numărul atât de mare al imigrațiilor amenință existența populației indigene. În consecință reprezentanța muncitorimii, în frunte cu secretarul ei William Wilson, a pornit o mișcare energetică pentru împiedecarea imigrațiilor și în scopul acesta va organiza un urleș meeting în New-York.

Înmormântarea protopopului Sabin Coroianu. Ni se scrie: în 16 Febr a. c s'a săvârșit înmormântarea adevăra-

tului părinte sufletesc Sabin Coroianu preot-protopop gr. cat rom în Batzozvareu. Pierderea acestui bun Român a lăsat în urmă-i o adâncă durere, care a cuprins inimile tuturor, cari au cunoscut pe Sabin Coroianu, inima lui românească și zeloasa-i activitate. Marea acziștență, care și-a ținut de datori să însoțească pe decedat la locul de vicinică odihnă a fost cea mai bună dovadă despre simpatia de cari, se bucurase. Pe lângă credincioșii parohieni și intelligența din jur a asistat la înmormântare un grup de elevi ai el VIII gim. din Sătmar, condusă de doi profesori, cari pe un mare ger au făcut pe jos drumul până în Batzozvareu, unde a avut loc înmormântarea. Acest pelerinaj l-au făcut din iubire rolegială față de băiatul decedatului i din »timă față de decedat«, care într-adevăr fusese prototipul iubirei, sincerității, umorului și adevăratel inimii românești.

— Albă parte de odihna sufletului bine meritată!

Dlu Petersburg la Pek-ng — cu aeroplanul. Mișterul de război rus — după cum se anunță din Petersburg — a conceșt aviatorului francez Lannier, care e însărcinat din partea guvernului cu organizarea flotei aer aere rusești să facă șborul dela Petersburg la Pek-king. În primăvară, probabil pe la începutul lunii April, aviatorul francez are de gând să plece în acest drum și speră ca distanța de 11,000 verște dintre capitala Rusiei și a Chinei, să o facă singur, fără însoțitor, în timp de o lună.

Știri mărunte. Se anunță din Sofia că guvernul român a înconștințat pe cel bulgar, că este gata a numi o comisiune analogă cu cea bulgară, pentru studiarea racordării căilor ferate româno-bulgare și a construirii podului.

— În ultima ședință a academiei de medicină din Paris s'a citit o comunicare despre experiențele d-lui dr. Marinescu-Minea, cu privire la tratarea paraliziei generale cu un ser salvarsanizat.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Cnnunie. Dra Maria Jaliu și d-l Irimu Socaciu își vor celebra cununia religioasă Dumboacă în 9 (22) Februarie a. c. la orele 3 p. m. în biserică română gr. or. a »Sfințel Adormire« din Brașovul vechiu. Brașov—Țăntari.

Pentru seminarul Andreian. Ni se scrie: Corpul învățătoresc dela școlile primare române confesionale gr-or. din Sccele (patru sate) a decis în conștenta lor de a contribui în corpore la zidirea noului seminar arhidiecezan din Sibiu suma de Cor. 200—

Panoramă universală. Săptămâna ce vine se va vedea unu din cele mai frumoase ținuturi ale Europei, Riviera franceză, cu oșoare; Mentore, Monte Carlo, Monaco, Ville-franch, Nizza Cannes etc. cu cele mai minunate vederi Atrageu atenția publicimii noastre asupra acestor frumuseși. Prețuri de intrare 30 fl. de persoană.

Statutele

tovărășii de consum »Cooperativa«, din Scheii-Brașovului.

§ 33.

Obiectele adunării generale ordinare sunt de regulă:

a) alegerea membrilor în consiliul de administrație, în consiliul de reviziune și în reprezentanță și respective întregirea numărului lor (§ 36); nici în consiliul de administrație, nici în cel de reviziune nu pot fi deodată membrii persoane înrudite mai deaproape.

b) examinarea raportului consiliului de administrație;

c) decidera asupra socotelor anuale, pe baza raportului dat de consiliul de reviziune și darea absolutoriului atât consiliului de administrație, cât și consiliului de reviziune;

d) decidera asupra împărțirii profitului curat, și fixarea mărcilor de prezență pentru membrii consiliului de administrație și consiliului de reviziune;

e) decidera asupra propunerilor subscrise de cel puțin 10 membrii ai tovrășiei; și trimise consiliului de administrație cu 8 zile înainte de ziua șinerii adunării generale;

f) decidera asupra propunerilor făcute de consiliul de administrație și de consiliul de reviziune;

g) cumpărarea, investirea și vinderea de realități în contul fondului de rezervă;

h) modificarea statutelor (§ 32);

i) dizolvarea tovrășiei și alegerea lichidatorilor.

§ 34.

Conducerea afacerilor interne ale

tovrășiei se concrede unui Consiliu d administrație constător din 9 membri aleși de adunarea generală pe timp de 3 ani, cari își vor alege din sânul lor un președinte și un notar.

§ 35.

În adunarea generală de constituire se vor alege 9 membrii în consiliul de administrație, în cea dintâi și a doua adunare generală ordinară, vor ieși din aceștia câte 3 prin soarte și în locul lor se vor alege membrii noi. De aci încolo vor ieși tot câte 3 după vechimea în consiliu.

Cei ieșiți la sorți pot fi realeși.

Dacă ar ieși vre-un membru din consiliu în decursul anului, consiliul îl înlocuiește prin alt membru, până la proxima adunare generală, și atunci se va întregi acest loc prin alegere secretă, și celui ales îi compete vechimea, ce a avut-o precedesorul său.

§ 36.

Consiliul de administrație reprezintă tovrășia în toate afacerile ei; are dreptul și datorința de a lua toate măsurile de lipsă și folos toare pentru interesele tovrășiei și în special:

a) a alege din sânul său un director executiv, ale cărui agende vor fi fixate într-un regulament special;

b) denumește funcționarii, statorțe atribuțiunile și obligămintele lor, le fixează plățile, îi suspendează ori dimisionează;

c) îngrijește sub răspundere solidară cu consiliul de reviziune, conducerea în ordine a tuturor afacerilor tovrășiei, de purtare regulată a contabilității, de statorirea corectă a bilanțului în senzul §-lui 199 a legii comerciale;

d) stabilește condițiunile și regulamentele pentru operațiunile tovrășiei, precum și instrucțiunile pentru organele și funcționarii ei;

e) decide ce marfă să se vândă în prăvălie, cu ce prețuri, ascultând și părerea conducătorului;

f) decide asupra gravaminelor (§ 15) ce s'ar ridică, în contra personalului din prăvălii și

g) decide în toate cauzele, cari nu sunt rezervate expres adunării generale.

h) orice substituire o face consiliul de administrație în ședință.

(Va urma).

Aviz! În tipografia noastră află aplicare momentană un culegător-mașinist, un culegător și 2—3 ucenici. Informațiuni la administrația ziarului.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta 21 Febr. Statistica oficială despre stările politice nu gare în anul 1912, care a fost prezentată de abea acum camerei, constată că natalitatea la Unguri și nemți est. În continuă decreștere pe când la Români în continuă creștere.

Budapesta, 21 Febr. În ședința de ieri a camerei s'a primit proiectul privitor la împărțirea cercurilor electorale în a treia cetire, Camera va fi ajurnată până la 2 Martie, când se va lua în desbateră răspusul lui Tisz în chestiunea trata ivelor româno-maghiare.

Budapesta. 21 Febr. D-l O. Goga a făcut ziarștilor români următoarea declarație:

Ziua în care s'au întrerupt tratativele cu Tisza o consider ca un prilej de dezrobire morală a societății noastre românești. Opini publică, în urma acestei rupturi, e deplin convinsă că eguarea tratativelor n'a fost determinată de o exagerată înrânșire a partidului național român ci de împreriurarea că contele Tisza nu îmlinește nici cele mai elementare pretenții, cari fac parte din programul nostru.

Din nou iese la iveală adevărul care se impune tot mai mult: chestia noastră nu este o problema care se va rezolvi pe cale de tracțiuni, ci prin echil-brul real de forțe cari de emna situația internă a statului nostru poliglot.

POSTA REDACȚIONARĂ

Turda. Am trimis trei. Portari nu sunt.

Proprietar:

Țip. A. Mureșanu; Braniceș & Comp

Redactor responsabil:

Ioan Brotea.

„ȘERCĂIANA”, instituit de credit și economii societate pe acții în ȘERCAIA.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Șercăiana” societate pe acțiuni în Șercaia sunt invitați la

a X-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Șercaia la 8 Martie 1914 la 1 oră p. m. în localul institutului

Obiectele de pertractat:

1. Alegerea a 2 acționari pentru verificarea procesului verbal.
 2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghere.
 3. Esaminarea socotelor anului 1913. statorirea bilanțului și darea absolutului direcțiunii și comitetului de supraveghere.
 4. Împărțirea venitului curat.
 5. Sistarea postului de director executiv.
 6. Modificarea §-lor 37 și 42 din statute și anume:
 1. alineatul prim din § 37. „Comitetul de supraveghere constă din 7 (șapte) membrii ordinari aleși de adunarea generală din 3 (trei) în 3 ani”.
 2. din § ul 42 se eliminază dispoziția: „c.) 10% direcțiunii!”
 7. Statorirea salariilor direcțiunii pe 6 ani, ear comite-tului de supraveghere pe 3 ani.
 8. Restaurarea direcțiunii și alegerea comitetului de supraveghere.
- Șercaia la 10 Februarie 1914.

Direcțiunea.

Meghívó.

A „Șercăiana” hitel és takarékpénztár részvénytársaság Sárkányban t. c. részvényesei ezennel a Sárkányban 1914 évi március hó 8 án d. u. 1 órakor az intézet helyiségében megtartandó.

X-ik rendes közgyűlésre,

meghivatnak

Tárgysorozat:

1. Két részvényes megválasztása a jegyzőkönv hitelesítésére.
2. az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése
3. Az 1913 évi számadások felülvizsgálása a mérleg megállapítása és az igazgatóság és felügyelő bizottság felelősségének megadása.
4. A tiszta nyereség felosztása.
5. A Vezérigazgatói állás megszüntetése.
6. Az Alapszabályok 37 és 42 §-sainak módosítása és még pedig:
 1. a 37 §. első bekezdése: A felügyelő bizottság 7 (hét) rendes tagból áll, kiket 3 (három) évre a közgyűlés választ.
 2. a 42 §-ből kihagyandó: c.) 10% az igazgatóság tagjainak.
 7. Az igazgatóságnak, 6 évre, és a felügyelő bizottságnak, 3 évre, fizetésének meg alapítása.
 8. Az igazgatóság kiegészítése és a felügyelő bizottság megválasztása.

Sárkány 1914 február 10 én

Az igazgatóság.

Bilanț pro 1913 — Mérleg számla 1913 évre.

Activa — Vagyon.		Pasiva — Teher.	
Bani gata — Készpénz	620096	Capital societar — Részvénytőke	150000
Cambii de bancă — bank-váltók	65898639	Fond de rezervă — Tartalékalap	10506250
„ cu acop. hipotecară — Jelzálogilag bizt. váltók	41954049	„ de penziune — Nyugdíjalap	802410
	107852688	„ de bincfaceri — Jótékony alap	713330
Obligațiuni — Kötelezvények	4192	Depuneri — Betétek	55487850
Efecte publice și acții — Értékpapirok és részvények	47600	Reescompt — Visszleszámítás	215092
Bon în Giro-conto la Banca Austro-ung. și alte bănci — Giro-conto az osztrák-magyar banknál és más letétek	388518	Impremuturi cesionate — Engedményezett kölcsönök	2925959
Mobiliar — Felszerelés	116310	Impremuturi pe efecte — Értékpapírokra kölcsönök	25200
Anticipații — Előlegek	55870	Conturi creditoare — Hitelező-számlák	346065
Interese — Kamatok:		Dividendă — Osztalék	270
Reescompt — Visszlesz.	242250	Interese tran-itorii — Átmeneti kamatok	1987786
Efecte — Értékpapir	92750	Profit curat — Tiszta nyereség	2753860
Oblig. — Kötelezvények	32080		
	367030		
	114579710		114579710

Spese — Kiadások Contul Perdere și Profit.—Nyeresség és Veszteség számla. Venite—Bevételek

Interese — Kamatok:		Interese — Kamatok:	
fonduri — az alapoknak	579640	după cambii—Váltók után 8409459	
depuneri — a betéteknek	8426388	de intârziere — késedelmi 2303165	10712624
recompt — Visszleszám.	2035116	după efecte — értékpapírok után	181449
	6041094	după obligațiuni — kötelezvények	16130
Dare — Adó:		Provizioni — Jutalékok	27314
de stat — állami	440218		
depuneri — betétek után	842634		
comun. și comit. — községi	178559		
	961411		
Salare — Fizetések	519494		
Spese de birou — Irodai költségek	136709		
Marce de prezentă — Megjelenési díjak	1110		
Chirie și bani de cvartir — Házbér és lakpénzek	1070		
Taxe de agent — Ügynöki díjak	94019		958222
Amortizare — Leirás:			
la acții — részvényeknél	2000		
mobiliar — felszerelésnél	12930		212930
Profit curat — Tiszta nyereség	2753860		
	10937517		10937517

Șercaia, la 31 Decembrie 1913 — Sárkány 1913 december 31-én

DIRECȚIUNEA: — AZ IGAZGATÓSÁG:

Dr. Hariton Pralca mp., președinte-elnök
Mateiu Folea mp. Valer Szászsebeși mp. Victor Vlad mp.

COMITETUL DE SUPRAVEGHERE — FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

Revăzut și aprobat! — Felülvizsgáltatott és helybenhagyatott!

Șercaia la 10 Februarie 1914 — Sárkány 1914 február hó 10 én

Ioan Capetă mp. președinte
Petru Bărbat mp. Petru Debu mp. Cornel Langa mp. Zosim Oaua mp.

Revăzut! Constantin Herția mp. revizor expert al „Solidarității”

TIPARUL TIPOGRAFIC A. MURULEANU BRĂNEȘTI & COMP. BRĂSOV.

„ZORILE”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII
ÎN MĂRGĂU — MEREĞYÓ.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „ZORILE” societate pe acții, se convoacă la

a III-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Mărgău, la 4 Martie st. n. 1914, în localul institutului, la 1 oră p. m. pe lângă următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Prezentarea Bilanțului, raportul direcțiunii și a comitetului de supraveghere.
3. Statorirea bilanțului și darea absolutului.
4. Decidere asupra împărțirii profitului curat.
5. Alegerea unui membru în comitetul de supraveghere cu mandat pe un an.
6. Propunerea direcțiunii referitoare la ridicarea capitalului social și decisi cu privire la aceea.
7. Eventuale propuneri și închiderea adunării.

DIRECȚIUNEA.

Domnii acționari cari voesc a participa la adunare prin plinipotență, în sensul §-lui 15 din statute, sunt obligați a depune documentele de plenipotență, la casa institutului, cu 24 ore înainte de adunare.

Contul Bilanț pe anul 1913.—Mérleg számla 1913 évre.

Activa — Vagyon.		Pasiva — Teher.	
Bani per cassa—Pénztári készlet	132549	Capital social—Részvényt. 11500—	
Cambii de bancă—Bank váltók	28707	Fond de rezervă—Tartalékalap*)	185843
Cambii cu acop. hip.—Jelzálogl. bizt. váltók	15753	Depuneri—Betétek	1685484
	44460	Reescont—Visszleszámítol. 13804—	
Acții — Részvények	250	Creditori—Hitelezők	5486
Masini agricole—Mezőgazdasági gépek	10174	Dividende neridicate—Fel nem vett osztalék	3634
Mobiliar—Berend. 35509		Interese anticipate — Átmeneti kamatok	78510
După amortizare—Leirás után	5509	Profit curat—Tiszta nyeres. 187638	
	300		
Interese de rees. ant.—Előlegezett visszleszám. kamatok	25824		
Avansuri — Előlegek	7447		
	4676994		4676994

Contul Perdere și Profit—Veszteség és Nyereség számla.

Pierdere — Veszteség.		Venite — Bevétel.	
Interese la depuneri — Betét kamat	111607	Interese de rees.—Váltókölcsön kamat	342785
Int. de reescont—Visszleszámítolási kamatok	185616	Provizii, profit la monete și mașini — Jutalékok, nyereség idegen pénz beaváltásánál, gépeknek stb.	213403
Dare directă și comun.—Állami és községi adó	40618		
Dare după interesele depunerilor — Betét kamat adó	11222		
Comp. tință de timbre—Bélyeg illeték	752		
Salare — Fizetések	320		
Marce de prezentă—Jelenléti díjak	54		
Spese de birou — Üzleti költségek	23493		
Taxe de asigurare—Biztosítási díjak	2332		
Amortizare—Leirás	5509		
Profit curat—Tiszta nyeres. 187638			
	556187		556187

Mărgău la 31 Decembrie 1913.

Iacob Boeriu mp, casier-pénztárnok Ioan Mangó contabil-könyvelő
DIRECȚIUNEA — AZ IGAZGATÓSÁG

Romni Ramonțian mp, președinte-elnök Iacob Boierlu mp.
Petru Ganea mp, George Ungur mp. Petru Goga mp.

Revăzut și aflat în ordine — Atvizgáltatott és helyesnek találtatott.

Comitetul de supraveghere — Felügyelő bizottság

Ioan Tojan mp, președinte-elnök Petru Ungur mp. Ananie Goga mp.
Paul Anca mp. N. Căciulă mp. revizor expert al „Solidarității”

AVIS.

Sa perdut un câine de tot alb flocoș cu numele „Fofó”. Cine îl va găsi este rugat pe lângă remunerație al aduce în birou oficial postal de aci unde s’afiă stăpânul.

C e t i ț i ș i r ă s p â n d i ț i

„Gazeta Transilvaniei.”

THE XTRA

cel mai fin extract de ceai fluid
Bun și ieftin.
Indispensabil pentru spor și economie
Se capătă la I. L. A. Heschlauer
Victor Schreiber, Brüder Fleischer
Julius Teutsch, drogerie, Alfred
Kamner, Karl Irk’s succesorii,
Heinrich Petersberger, N. Grădinar,
Colega & Pană, Seewaldt suce,
E. Mönich etc.